

İzmir İlinde Kırsal Kadın Girişimciliği ve Bunu Etkileyen Faktörler

Buket KARATURHAN¹, Gülüzar ÜNSAL¹, Bakdaulet ISSABEK¹, Duran GÜLER¹

¹Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, 35100 Bornova, İzmir

Makale Künyesi

Araştırma Makalesi

Sorumlu Yazar

Buket Karaturhan
buket.karaturhan@ege.edu.tr

Geliş Tarihi: 03.04.2017

Kabul Tarihi: 24.04.2017

Tarım Ekonomisi Dergisi
Cilt:23 Sayı:1 Sayfa:85-91

DOI 10.24181/tarekoder.325625

Özet

Dünya nüfusu içerisinde önemli bir yere sahip olan kadınların iş gücüne katılımlarının erkeklerin yanında daha az bir paya sahip olması, kadınların kendi işlerini kurmalarında ve çalışma hayatının dışında kalmalarında önemli bir sorun teşkil etmektedir. Kadınların kendi işlerini kurmaları, işsizliği azalttığı gibi ülkenin ekonomik büyümesine de önemli ölçüde etki etmektedir. Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de kadın girişimciliği, istihdam açısından sorunların çözümünde önemli araçlardan biri olarak görülmektedir ve kadın girişimciliğini desteklemek için çeşitli projeler, çalışmalar yürütülmektedir.

Kırsal alanda kadınlar için girişimcilik, aile bütçesine katkı sağlama açısından önemlidir. Kırsal alanda kadınların girişimcilik süreçlerine yoğun olarak katılmaları kırsal kalkınmaya, dolayısıyla ülke kalkınmasına da katkı sağlayacaktır. Ancak bu olumlu sonuca ulaşılması kırsal alanlarda yer alan kadınların girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm önerileri sunulması ile mümkündür. Bu çalışmanın temel amacı, İzmir ili Aliağa İlçesi kırsalında yaşayan kadınların girişimci olma kararını etkileyen faktörleri ortaya koymaktır. Ayrıca mevcut girişimcilik faaliyetlerini tespit etmek, girişimcilik önündeki engelleri incelemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır.

Araştırma İzmir İli Aliağa İlçesine bağlı altı köyde yaşayan toplam 65 kadınla yüz yüze anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda İzmir İli Aliağa İlçesinde girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların en çok karşılaştıkları sorunların sırasıyla; eğitim seviyesinin düşük olması, finansal desteğin yetersizliği ve bilgi eksikliği olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, Kırsal Alan, Kırsal Kadın Girişimciliği

Rural Women Entrepreneurship in Izmir and The Factors Affecting

Abstract

Women who have a significant share in the world population have a smaller share of participation in the workforce than men is a significant problem in women's ability to set up their own business and stay out of working life. Setting up their own business has a significant impact on the economic growth of the country as well as on reducing unemployment. As in many countries of the world, women's entrepreneurship in Turkey is seen as one of the important tools in solving problems in terms of employment. Therefore, various projects and studies are being carried out to support women's entrepreneurship.

Entrepreneurship for women in rural areas is important for contributing to the family budget. The intensive participation of women in the entrepreneurial process in the rural areas will contribute to rural development and therefore to the development of the country. However, this result can only be achieved by identifying the problems faced by women in rural areas in their entrepreneurial activities and presenting solutions to these problems. The main purpose of this study is to reveal the factors influencing the entrepreneurship decisions of the women living in the rural areas of Aliaga district in Izmir. It is also aimed to identify existing entrepreneurial activities, to examine the obstacles to entrepreneurship and to propose solutions for the problems.

The study was conducted through a face-to-face interview of 65 women living in villages located in Aliaga district. Challenges faced by women entrepreneurs in Aliaga district are low education level, inadequate financial support and lack of information.

Key words: Entrepreneurship, Rural Area, Rural Women Entrepreneurship

1.GİRİŞ

Girişimci, kıt olan üretim kaynaklarını işleyerek, kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlayarak, yeni üretim araçlarını keşfederek, yeni mal ve hizmetleri ortaya çıkararak yeni sektörlerin oluşmasına ayrıca da, yeni teknolojileri kullanan sektörlerde verimlilik artışını sağlayarak hızla büyüyen sektörler yarattığı için ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır (Kızılgöl ve İşgüden, 2008).

Kapitalizmin başladığı dönemden itibaren etkin olan girişimcilik konusunun önemi 1980'li yıllardan sonra anlaşılmaya başlamış ve birçok ülke girişimciliği desteklemek amacıyla programlar hazırlayarak girişimci sayılarını artırmaya çalışmışlardır. Girişimciliğin devletler tarafından desteklenmesinin başlıca sebepleri; istihdam yaratması, yeni işletmelerin kurulması, ekonominin büyümesi ve toplumun refah seviyesinin yükselmesine olumlu katkılar yapmasıdır denilmektedir (Kurt ve vd., 2006). Girişimcilik faaliyetlerinin giderek artması, durgun ekonomileri harekete geçirmede büyük rol oynamakta ve yeni iş

alanlarının oluşturulmasına ve istihdam sorunlarının çözümüne katkı sağlamaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007).

Günümüzde insanların girişimci olabilmelerinin temel koşulu, risk alabilmeleri ve bu riski taşıyabilecek donanımına sahip olmalarıdır. Girişimci olmak, girişimcileri harekete geçiren özelliklerin yanında farklı özellikler taşımayı da gerektirmektedir. Bunlar kişilik yapısı, iş fırsatlarını görüp değerlendirebilme yetisi, iş kurmaya hevesli olma, azimli ve hırslı olma, yaratıcı olma, yeterli motivasyona sahip olma gibi özelliklerdir (Şahin, 2009).

Kırsal kesimde her türlü iş gücünün büyük çoğunluğunu oluşturan kadınların tarımsal faaliyete katılımı; erkeklerin yanında iş gücü gibi değerlendirilmekte ve bu iş gücü kadınların ev işlerinin bir uzantısı olarak düşünülmektedir. Aslında; kırsal kadınlar aile işgücü, ücretli tarım işçisi olarak tarıma katıldıkları gibi; tarım dışı faaliyetler ile de aileye ekonomik katkıda bulunmaktadır. Ancak bu ekonomik katkıların eşlerinin ölümüyle veya çalışmak için köy dışına çıkmalarıyla gerçekleştirilmektedirler. Çünkü kırsal alanlarımızda halen süregelen 'Ataerkil' aile yapısı kadının erkeğe oranla faaliyetlerini kısıtlamaktadır. Kırsal kadınlar toplam istihdam içinde önemli bir yer almalarına rağmen hak ettikleri karşılığı alamamaktadırlar (Kantar, 1996; Kaya ve Atsan, 2012).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kırsal kalkınma çabalarında istenilen sonuçların alınmıyor olmasının başlıca nedenlerinden birinin de kadınların ekonomik hayata yeterince girememesinden kaynaklandığı belirtilmektedir (Soysal, 2013).

Gelişmekte olan ülkelere; eğitim düzeyinin düşüklüğü, toplumun önyargıları, cinsiyet eşitsizliği, çevrenin olumsuz bakışı, bilgi eksikliği gibi etkenlerin kadınların aleyhine işlediği yönündeki gözlemler, kadının kırsal alandaki kalkınmasında rolünü ve işlevini gündeme getirmiş ve bunun da ancak kadın girişimcilik faaliyetleri ile aşılabileceği ifade edilmiştir (Soysal, 2013).

Tarımla uğraşan ve kırsal kesimde yaşayan kadınların tarımsal girişimcilik olanaklarının kısıtlı olması ve bu konudaki engelleri aşabilmeleri, kırsal kadınlar açısından gerekli şartların iyileştirilmesi ile mümkün olabilmektedir.

Literatürde Türkiye'de girişimcilik konusunda kırsal alanı kapsayan çalışmalar kısıtlı olsa da genel olarak kadın girişimciliği konusunda çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür. Bu çalışmalar arasında Kantar (1999) çalışmasında kırsal kadınların girişimci olup olmadıklarını tartışmış ve kırsal kalkınmada bir araç olarak kullanılabilir olan kırsal kadın girişimciliğini geliştirmek için öneriler sunmuştur. Fazlıoğlu (2002), GAP bölgesinde yaptığı çalışmada kadınların erkeklere göre yönetim ve karar alma süreçlerine daha az katıldıklarını, temel sağlık ve eğitim hizmetlerinden daha az yararlandıklarını, gelir kaynaklarına ulaşmakta güçlük çektiklerini ve teknolojiye daha az yararlandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca kırsal alanda yüksek düzeydeki topraksızlığın, az topraklılığın ve küçük aile işletmelerinin yaygın olmasının ve çok çocuk sahibi olmanın kadının iş yükünü artırdığını belirtmiştir. Yetim (2002), sosyal sermaye olarak kadın girişimcilerin niteliklerini ve yeterliliklerini belirleyebilmeyi hedeflemiştir. Bedük (2005) Türkiye'de kadının çalışma yaşamında karşı karşıya bulunduğu sorunların temelinde toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısındaki bazı aksaklıkların bulunduğunu belirtmiştir. Çalışmasında Türkiye'de kadının yeri, kadın girişimci tanımı, profili ve kadın girişimcilerin sorunlarını ortaya koyarak bazı öneriler sunmuştur. Özar (2005) ise çalışmasında Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kadın girişimciliği konusunu inceleyerek, var olan potansiyeli ortaya çıkarmayı ve gelecekte uygulanması planlanan program ve projeler için önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. Yağcı ve Bener (2005) çalışmalarında girişimci kadınların demografik ve genel karakteristikleri ile kadınları girişimciliğe motive eden faktörleri belirlemeyi, girişimcilikte başarılı olmak için gerekli gördükleri ön şartları saptamayı, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; girişimci kadınlara, potansiyel girişimcilere, kadın girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşlara yararlı olabilecek öneriler geliştirmeyi amaçlamışlardır. Soysal (2010) ise Türkiye perspektifinden, kadınların girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştıkları engelleri ve yaratacakları fırsatları kuramsal bir çerçevede ele almıştır. Gülçubuk vd. (2011) çalışmalarında kırsal alanda yaşayan kadınların girişimcilik faaliyetlerine bakış açılarının ve kredi kaynaklarına erişimlerinin ortaya konulmasını, bu konulara etkide bulunan faktörlerin belirlenmesini, kırsal alandaki kadınların girişimcilik yeteneklerinin artırılmasını ve ekonomide daha aktif yer alabilmeleri için politikaların geliştirilmesini amaçlamışlardır. Esen (2013) çalışmasında kırsaldaki kadının sorunları ve kadının kırsal kalkınmaya katılım yollarını incelemiştir. Soysal (2013) başka bir çalışmasında Türkiye'de kırsal alanda kadın girişimciliğinin mevcut durumu ve sorunları üzerinde durarak, kırsal alanda kadın girişimciliğinin geliştirilmesi için önerilerde bulunmuştur.

Bu çalışmanın amacı, kırsal kadınların istihdamını artırmada kırsal kalkınmanın bir araç olarak kullanılabilirliği sonucundan hareketle İzmir ili Aliağa ilçesi kırsalında yaşayan kadınların mevcut girişimcilik faaliyetlerini tespit etmek, kadınların girişimci olma kararını etkileyen faktörleri ortaya koymak, girişimcilik önündeki engelleri incelemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmaktır.

2.MATERYAL ve YÖNTEM

2.1.Materyal

Araştırmanın ana materyalini konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmaların yanı sıra İzmir İli Aliağa İlçesindeki altı köyde girişimci ve girişimci olmayan kadınlarla 2015 yılında yüz yüze yapılan anketler oluşturmaktadır.

2.2.Yöntem

2.2.1.Verilerin Toplanması ve Kullanılan Yöntem

Araştırmaya başlamadan önce Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İzmir il Müdürlüğü'ndeki yetkililerle görüşülerek araştırma alanı belirlenmeye çalışılmıştır. Yetkililer, Türkiye'de ilk kez gerçekleştirilen 'Kırsalda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Projesi' için İzmir ilinin pilot bölge seçildiğini ve proje kapsamında yapılan en başarılı kırsal kadın girişimci yarışmasını Aliağa İlçesinden bir yarışmacının kazandığını ifade etmişlerdir. Bu nedenle Aliağa ilçesi ve civarındaki köylerde kırsal kadınların (girişimci olan/girişimci olmayan) kendi becerilerini kullanarak üretimde buldukları köylerin seçiminin daha doğru olacağını belirtmişlerdir. Bu çerçevede Aliağa İlçe Tarım Müdürlüğü'nde görevli Ziraat Mühendisleri ve köy muhtarları ile görüşülmüş, Aliağa İlçesinde yer alan altı köy (Karakuzu, Çıtak, Güzelhisar, Aşağışakran, Hacıömerli, Çaltıldere) araştırma alanı olarak seçilmiştir.

İzmir İli Aliağa İlçesinde bulunan altı köyde nüfus kayıt sistemine göre 2012 yılı itibarıyla toplam kadın nüfusu 1956'dır. Örnek hacmi oransal örnekleme yöntemine göre aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır (Newbold 1995; Miran 2003).

$$n = \frac{Np (1 - p)}{(N - 1)\sigma_{\hat{p}_x}^2 + p(1 - p)}$$

n= Örnek hacmi

N= 6 Köyde bulunan toplam kadın sayısı

p= Girişimci olan kadınların oranı

$\sigma_{\hat{p}_x}^2$ = Oranın varyansı

Oransal örnekleme yöntemine göre örnek hacmi %90 güven aralığı ve %10 hata payı esas alınarak toplamda girişimci olan veya olmayan 65 kadın ile anket yapılacağı belirlenmiştir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Örnek Hacmine Göre Anket Yapılan Kadınların Köylere Göre Dağılımı

Köyler	Köylerde toplam kadın nüfusu (2012 yılı)	Köylerin %'si	Köylere göre toplam anket sayısı	Köylere göre yapılacak anket sayıları	
				Girişimci olan	Girişimci olmayan
Aşağışakran	149	7.6	5	5	0
Çaltıldere	337	17.2	11	5	6
Çıtak	324	16.6	11	5	6
Güzelhisar	316	16.2	10	5	5
Hacıömerli	379	19.4	13	5	8
Karakuzu	451	23.1	15	5	10
TOPLAM	1956	100	65	30	35

Kaynak: TÜİK, 2012.

2.2.2.Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntem

Anket verilerinin değerlendirilmesinde ortalama ve yüzde hesaplarından yararlanılmıştır. Kadınların girişimcilik konusuna ilişkin durumları, girişimci olmaya karar vermede etkili olan faktörlerin ve girişimci olmada karşılaştıkları sorunların belirlenmesinde 5'li likert ölçeği kullanılmıştır.

Ankete katılan kadınların sosyo-ekonomik özellikleri (yaş, medeni durum, eğitim durumu, sosyal güvence, hane halkı yıllık gelir durumu, hane halkı birey sayısı vb.) ile girişimcilik konusundaki bilgi kaynakları, girişimcilik alanları, girişimcilik konusunda karşılaşılan zorluklar, girişimcilik projeleri vb. konular incelenmiştir.

3.ARAŞTIRMA ve BULGULARI

Ankete katılan kadınların %2'sinin 20-30 yaş, %42'sinin 30-45 yaş ve %57'sinin 45 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumlarına bakıldığında %89'unun ilköğretim, %8'inin ortaokul ve %3'ünün lise ve üniversite mezunu oldukları görülmektedir. Katılımcıların %48'inin yıllık geliri 3000-15000 TL arasında iken, %49'unun 15001-30000 TL arasında değişmektedir. Katılımcılar arasında 4 kişilik hanehalkına sahip bireylerin oranı %31'dir. Onları %32 ile üç kişi, %25 ile iki kişi ve %12 ile beş kişilik hanehalkına sahip katılımcılar izlemektedir. Ankete katılan kadınların %97'si evli, %3'ü duldur. Sosyal güvenceleri bakımından incelendiğinde %82'sinin SSK, %11'inin Bağkur ve %5'inin Emekli Sandığı'na bağlı olduğu görülmektedir. Katılımcılardan bir kişi Yeşil Kart sahibi iken, bir kişinin herhangi bir sosyal güvencesinin olmadığı belirlenmiştir. Ankete katılan kadınların %46'sının girişimci, %54'ünün girişimci olmadığı görülmektedir (Çizelge 2). Ayrıca girişimcilerin girişim alanlarının hayvancılık (12 kişi), el sanatları (5 kişi) ve gıda (13 kişi) olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 2. Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Özellikleri

		Sayı	%
Yaş	20-30	1	1.5
	31-45	27	41.6
	45<	37	56.9
Eğitim	İlkokul	58	89.2
	Ortaokul	5	7.7
	Lise	1	1.5
	Üniversite	1	1.5
Yıllık Gelir	3000-15000	31	47.7
	15001-30000	32	49.2
	30000<	2	3.1
Hanehalkı Sayısı	2 kişi	16	24.6
	3 kişi	21	32.3
	4 kişi	20	30.8
	5 kişi	8	12.3
Medeni Durum	Evli	63	96.9
	Dul	2	3.1
Sosyal Güvence Durumu	Yok	1	1.5
	Yeşil Kart	1	1.5
	Emekli Sandığı	3	4.6
	Bağkur	7	10.8
	SSK	53	81.5
Girişimci Olma Durumu	Girişimci	30	46.2
	Girişimci Değil	35	53.8

Ankete katılan kadınların eş seçimine karar verme durumu incelendiğinde girişimci olan kadınların %60'ının eş seçimine kendilerinin karar verdiği görülmektedir. Girişimci olmayan kadınlarda ise bu oran %40'tır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Kadınların Eş Seçimlerine Karar Verme Durumu

	Kendisi		Ailesi		Ailesi ile Birlikte	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Girişimci olan	18	60.0	8	26.7	4	13.3
Girişimci olmayan	14	40.0	11	31.4	10	28.6

Kendi kararlarını verebilme durumuna bakıldığında girişimci olan ve olmayan kadınların kendi kararlarını verebilme durumuna katıldıkları (4.2) belirlenmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Kadınların Kendi Kararlarını Verebilme Durumları

	Kişi	Ortalama
Girişimci olan	30	4.2
Girişimci olmayan	35	4.2

1.Kesinlikle katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5.Kesinlikle katılıyorum

Ankete katılan kadınlardan girişimci olanların %60'ı; girişimci olmayanların ise %77'si evdeki harcamalarla ilgili eşi ile birlikte karar vermektedir (Çizelge 5).

Çizelge 5. Evde Harcamalar ile İlgili Karar Verme Durumu (%)

	Kendi		Eşi		Eşiyle Birlikte		Herkes Kendi	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Girişimci olan	6	20.0	5	14.3	18	60	2	5.7
Girişimci olmayan	2	6.7	4	13.3	23	76.7	1	3.3

Ankete katılan girişimci kadınların girişimcilik konusundaki bilgi kaynaklarının %45.7 ile köyde yapılan eğitimler (toplantılar) olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bu konuda bilgi edinmede yakın çevrelerinin (aile, akraba, arkadaş, komşu) oranı %37.1'olarak saptanmıştır.(Çizelge 6).

Çizelge 6. Girişimci Kadınların Girişimcilik Konusundaki Bilgi Kaynakları (%)

TV		İnternet		Eğitim-Toplantı		Yakın Çevre	
Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
2	5.7	4	11.4	16	45.7	13	37.1

Ankete katılan kadınların Kırsalda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Projesine başvurma durumu incelendiğinde girişimci kadınların %57.1'i bu projeye başvurmadıklarını % 42.9'u ise başvurduklarını ifade etmişlerdir. Girişimci olmayan kadınlar açısından başvurmayanların oranı %96.7 olarak belirlenmiştir (Çizelge 7).

Çizelge 7. Kırsalda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi Projesine Başvurma Durumu

	Hayır		Evet	
	Kişi	%	Kişi	%
Girişimci olan	20	57.1	15	42.9
Girişimci olmayan	29	96.7	1	3.3

Kadınların 'Kırsalda Yaşayan Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi' projesine başvurmadaki temel etken %71.4 ile ürettikleri bazı tarımsal ürünleri değerlendirmektir. Bununla birlikte ek gelir elde etme amacı kadınlar arasında %28.6'lık orana sahiptir (Çizelge 8).

Çizelge 8. Kırsalda Yaşayan Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi' Projesine Başvurmadaki Etken

Etken	Kişi	%
Ürettiğim bazı tarımsal ürünleri değerlendirmek	11	71.4
Ürettiğim bazı el sanatı ürünlerini değerlendirmek	0	0.0
Ek gelir elde etmek	5	28.6
Becerilerimi geliştirmek	0	0.0
İş kadını olabilmek	0	0.0

Kadınlar girişimciliğe özgü bazı özellikler açısından kıyaslandığında; girişimci olan kadınların kendine güven, girişimcilikte bilginin ve deneyiminin önemli olduğu inancı, sorumluluk sahibi olma ve başarı odaklı yoğun çalışmaya zaman ayırabilme özellikleri açısından daha baskın oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte başladıkları işi kararlılıkla sürdürme, hayal kurmaktan hoşlanma, risk almaktan hoşlanma ve olaylar karşısında soğukkanlı davranma özellikleri açısından girişimci olmayan kadınların daha baskın oldukları görülmüştür (Çizelge 9). Elde edilen bu sonuç literatürdeki genel girişimcilik özellikleriyle gelişmektedir. Bu gelişiminin örneklem sayısının az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Çizelge 9. Kadınların Girişimciliğe Özgü Bazı Özellikler Açısından Kıyaslanması

Özellikler	Girişimci olan	Girişimci olmayan
Kendime güvenirim	5.00	4.29
Girişimcilikte bilgi önemlidir	4.93	4.26
Sorumluluk sahibiyim	4.87	4.20
Girişimcilikte deneyim önemlidir	4.63	4.23
Başarıya ulaşmak için yoğun bir zaman harcayabilirim	4.57	4.14
Başladığım bir işi kararlılıkla sürdürürüm	4.23	4.40
Hayal kurmayı severim	3.30	4.60
Risk almaktan hoşlanırım	3.13	4.14
Olaylar karşısında soğukkanlı davranırım	2.87	3.69

1.Kesinlikle katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Kararsızım 4.Katılıyorum 5.Kesinlikle katılıyorum

Ankete katılan 65 kadının girişimcilik konusunda karşılaştıkları engeller incelendiğinde eğitim seviyesinin düşük olması (70,8%), finansal desteğin yetersizliği (67,7%) ve bilgi eksikliği (46,2%) ilk sıralarda gelmektedir. Cinsiyet ayrımcılığı (4,6%) ve aile ilgili sorunlar (4,6%) ise girişimciliğin önünde en düşük öneme sahip engellerdir (Çizelge 10)

Çizelge 10. Kadınların Girişimcilik Konusunda Karşılaştıkları Engeller

Engeller	Kişi	%
Eğitim seviyesinin düşük olması	46	70.8
Finansal desteğin yetersizliği	44	67.7
Bilgi eksikliği	30	46.2
Ekonomik belirsizlik	16	24.6
Deneyimsizlik	15	23.1
Ekonomik bağımlılık	12	18.5
Çevrenin olumsuz bakışı	12	18.5
Cinsiyet ayrımcılığı	3	4.6
Aile ile ilgili sorunları	3	4.6

4.SONUÇ ve ÖNERİLER

Daha önce yapılmış çalışmaların sonuçlarına bakıldığında; Türkiye'de kadınların daha çok aile ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla girişimcilik faaliyetinde buldukları, kuruluş sermayelerini büyük ölçüde kendi birikimleriyle karşıladıkları, çoğunlukla ticaret sektöründe girişimci oldukları, orta yaş diliminde yer aldıkları, yarısına yakınının eğitimlerinin genelde ilköğretim düzeyinde olduğu ve kadınların iş kurma aşamasında karşılaştıkları en önemli sorunun sermaye temini olduğuna ilişkin bulgulara rastlanmaktadır. Bu bulgularla karşılaştırıldığında, İzmir ili Aliaga İlçesi kırsalında faaliyet gösteren kadınların girişimci olma nedenleri ve sermaye kaynakları önceki çalışmalarla paralellik gösterirken buna ek olarak eğitim düzeylerinin düşük olması, finansal desteğin yetersizliği ve bilgi eksikliği girişimcilik önündeki engeller arasında görülmektedir.

Kırsal toplumlarda sosyo-ekonomik yapının etkisiyle toplumun kadına yönelik yüklemiş olduğu 'anne - ev hanımı' rolleri İzmir Aliaga ilçesi köylerinde de görülmektedir. Yapılan çalışmada kadınların vermiş oldukları yanıtlar girişimciliğin 'anne - ev hanımı' rolü üzerinde herhangi bir olumsuz durum veya engel teşkil etmediğini göstermektedir.

Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda yaşadıkları bölgenin kültürel özellikleri ve yalnızca kadın olmaktan kaynaklı bir takım sorunlarla karşı karşıya kalan kırsal kadın girişimcilerin sorunlarının çözümüne ve girişimci olmayan kadınların daha aktif olarak girişimcilik faaliyetleri içerisinde yer almalarına yönelik olarak geliştirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır.

- Kırsal alanda yaşayan kadınların eğitim düzeylerinin düşüklüğü ile örgün ve yaygın eğitim imkânlarından yeterince yararlanamamaları girişimcilik faaliyetinde bulunurken karşılaştıkları önemli sorunlardan birisidir. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak, kırsal alanda yaşayan genç kızlar eğitimlerine devam etmeleri yönünde teşvik edilmeli, aileler ikna edilmelidirler. Ayrıca, köylerde yaşayan kadınların bilgi ve becerilerini artıracak gelir getirici faaliyetlere yönelik mesleki eğitim kursları düzenlenerek kadın girişimcilerin mesleki açıdan eksiklikleri tamamlanmalı ve mesleklerinde gerekli olan araç ve gereçlerin kullanımı öğretilmelidir.

- Kadınların çoğu ürünlerini yaşadıkları ilçeye bizzat kendileri götürerek satış yapmaktadırlar. Bu nedenle de sınırlı sayıdaki pazarda faaliyet gösterebilmekte ve ürün pazarlaması konusundaki bilgilerinin yetersizliği sebebiyle pazarlarını genişletememektedirler. Kırsal alanlarda kadınların ürünlerini daha rahat satabilmelerini sağlamak amacıyla, kendi işini yapan kadınlara yönelik ürün pazarlaması, ve satışını içeren kapsamlı eğitim programları düzenlenmelidir.

- Kırsalda kadınlar açısından kendine yetebilen, üretebilen, sosyal güvenlik kapsamında olan istihdam alanları yaratılmalıdır.

- Kırsal alandaki kadınların temel hizmetlere kolayca erişebilmelerini sağlanmalıdır.

- Bu çalışmada ankete katılan kadınların birçoğu hayvancılıkta faaliyet göstermektedirler. Kadınların ayrıca faaliyet göstermek istediği alanların başında kırsal turizm gelmektedir. Bunun gibi kırsalda tarım dışı alanlarda da kadınlara destek verilmelidir.

- Girişimcilik faaliyetlerinde kadınların daha üretken ve yenilikçi olabilmeleri için gerek ulusal gerekse yerel bazda iyi bir iletişim ağı kurularak, kadınların güncel bilgi paylaşımı konusunda güçlendirilmeleri sağlanmalıdır.

Kadın girişimciler; girişim için gerekli finansmanı genelde eş-baba gibi yollardan elde etmeleri onların ekonomik özgürlüklerini sınırlamaktadır. Kendilerine ait gayrimenkullerinin olmayışı da kredi temininde zorluklarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu sorunların çözümü içinde kredi kurumlarının girişimci kadınlara özel düşük faizli veya faizsiz kredileri verebilmeleri için gerekli düzenlemelerin devlet tarafından yapılması önerilebilir.

Ülkeler açısından önemli faydalar yaratan kadın girişimciliği konusunda, kadınların karşılaştıkları sorunlar ile bu sorunları ortadan kaldıracak çözüm önerilerini ortaya koyan kapsamlı araştırmalar yapılması, özellikle de kırsal alanda çoğu ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınları daha fazla gelir getirici faaliyetlerde bulunmaya yönlendirmek ve onların yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla girişimciliği desteklemeye yönelik politika ile programların oluşturulması gerekmektedir. Böylece, kırsal alanlarda kadınlar girişimcilikte daha aktif bir biçimde rol oynayacak ve ekonomik kalkınmaya önemli katkılar sağlayacaklardır.

KAYNAKLAR

- Aytaç, Ö., İlhan, S., 2007. *Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18: 101-120.
- Bedük, A., 2005. *Türkiye'de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12): 106-117.
- Esen, E. 2013. *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Kırsal Kadının Durumu ve Almanya'dan Proje Uygulama Örnekleri. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 12(1): 105-127.
- Fazlıoğlu, A., 2002. *Kadınların Kırsal Kalkınmadaki Yeri: GAP Örneği. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü ve Tarım Ekonomisi Derneği V. Tarım Ekonomisi Kongresi*, 18-20 Eylül, Erzurum.
- Gülçubuk, B., Savcı, İ., Özer, D., Demiryürek, K., 2011. *Türkiye'de Kırsal Alanda Kadının Girişimciliğini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Kadınların Bu Konuda Güçlendirilmesine Yönelik Politika Önerilerinin Geliştirilmesi. Proje Sonuç Raporu - TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Destek Grubu (SOBAG) Proje No. 108K523, 140s. Ankara.*
- Kantar, M., 1996. *Adana ve İçel İli Dağ Köylerinde Yaşayan Kırsal Kadınların Toplumsal Yaşamdaki Roller ve Bu Rollerle İlgili Geleceğe Yönelik Beklentileri, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.*
- Kantar, M., 1999. *Girişimcilik ve Kırsal Kadınlar, Tarım Ekonomisi Dergisi*, 4: 29-42.
- Kaya, T.E., Atsan, T., 2012. *Kırsal Kadınların Sosyo-Ekonomik Durumları ve Geleceğe Yönelik Beklentileri (TR1 Bölgesi Örneği). Tarım Ekonomisi Dergisi*, 18(1): 1-11.
- Kızılgöl, Ö., İşgüden, B. 2008. *Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 9(2): 257-279.
- Kurt, M., Ağca, V., Erdoğan, S., 2006. *Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(2): 97-114.
- Miran, B., 2003. *Temel İstatistik. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.*
- Newbold, P., 1995. *Statistics for Business and Economics. Prentice-Hall International, New Jersey.*
- Özar, Ş., 2005. *GAP Bölgesinde Kadın Girişimciliği, GAP-GİDEM Yayınları, Ankara.*
- Soysal, A., 2010. *Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1): 83-114.
- Soysal, A., 2013. *Kırsal Alanda Kadın Girişimciliği: Türkiye İçin Durum Değerlendirmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(1): 163-189.
- Şahin, E., 2009. *Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17: 287-309.
- TÜİK, 2012. *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 19.11.2014).*
- Yağcı, F., Bener, Ö., 2005. *Girişimci Kadınların Demografik ve Genel Karakteristikleri ile Kadınları Girişimciliğe Motive Eden Faktörler. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2005): 85-100.
- Yetim, N., 2002. *Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2(2): 79-92.